

Враховуючи результати проведеного дослідження, з метою забезпечення самостійності органів місцевого самоврядування доцільно підвищувати зацікавленість місцевих органів влади у збільшенні власних доходів та раціоналізації бюджетних видатків за наявності таких чинників, як:

- 1) чіткого законодавчого закріплення бюджетних повноважень і відповідальності влади різних рівнів;
- 2) розширення податкових повноважень органів місцевого самоврядування в рамках податкового простору;
- 3) застосування єдиних стабільних базових нормативів відрахувань від усіх загальнодержавних податків до місцевих бюджетів;
- 4) створення стабільної системи фінансової підтримки місцевих бюджетів на основі співставлення та врахування їх об'єктивних нормативних бюджетних потреб і податкового потенціалу;
- 5) дотримання принципу обумовленості надання державної фінансової підтримки у вигляді трансфертів.

Література:

1. Аналіз видатків державного та місцевих бюджетів у I півріччі 2014 – 2017 рр. – [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/vud_gos_budg_II_kv_2014_2017.pdf
2. Бюджетний кодекс України від 14.05.2017 року № 2456-17. – [Електронний ресурс] — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/
3. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
4. Офіційний сайт Тернопільської міської ради. – [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.rada.te.ua/normativnie-dokument/byudget_mista_ternop/15811.html

Піскун Ірина

ст. гр. ФУПОМ-22

Тернопільський національний економічний університет

justira99@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Лободіна З. М.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

в умовах соціально-економічних трансформацій, які відбуваються в Україні, особливої актуальності набувають проблеми вдосконалення управління бюджетним процесом. Застосування у бюджетній сфері

командно-адміністративних методів управління не відповідає сучасним умовам демократичного суспільства, в результаті чого не забезпечується ефективна організація бюджетного процесу у державі та регіонах. Це зумовило необхідність удосконалення планування та виконання бюджетів на основі застосування сучасних методик та підходів, що дасть можливість чітко визначати пріоритети, цілі і напрями розвитку держави як на конкретному етапі, так і перспективу, а також заходи, що забезпечать їх досягнення.

Ефективне управління видатками бюджетів є важливим завданням бюджетної політики, а запровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів належить до стратегічних цілей держави у сфері державних фінансів. У зв'язку із цим у Бюджетному кодексі України визначено:

1) у бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів (за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради) (стаття 20);

2) програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, застосовується, починаючи із складання проектів місцевих бюджетів на 2017 рік (прикінцеві та перехідні положення) [1].

Запровадження з 2015 року «прямих» міжбюджетних відносин, у результаті яких відбувається передача трансфертів між державним бюджетом та обласним (I рівень) та державним бюджетом і бюджетом міста обласного значення / бюджетом об'єднаних територіальних громад / районним бюджетом (II рівень), створили передумови для практичного застосування середньострокового бюджетного планування та програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом.

Досліджуючи зарубіжний досвід використання програмно-цільового бюджетування [2, с. 109–110], констатуємо одну із ключових його переваг – розроблення та реалізація бюджетних програм, орієнтованих на кінцевий результат (відповідно до стратегічних цілей), із застосуванням критеріїв оцінки їх результативності й ефективності використання бюджетних коштів, базованих на транспарентності прийняття управлінських рішень.

Зазначене обумовлює доцільність запровадження програмно-цільового методу управління бюджетними коштами на місцевому рівні як пріоритетного завдання бюджетної політики держави, оскільки дасть змогу отримати такі позитивні ефекти:

– орієнтація системи планування та виконання місцевого бюджету на досягнення стратегічних цілей у сфері підвищення якості та доступності

надання суспільних послуг найбільш ефективним способом, а не на утримання мережі бюджетних установ;

- забезпечення безпосереднього зв'язку між виділеними бюджетними коштами та отриманими результатами від їх використання;

- забезпечення можливості здійснення моніторингу ефективності і результативності використання бюджетних коштів шляхом врахування інформації, що міститься у бюджетних запитах, паспортах бюджетних програм, звітах про їх виконання, а не лише контролю за цільовим витрачанням коштів місцевих бюджетів;

- вдосконалення організації бюджетного менеджменту шляхом прийняття виважених управлінських рішень на підставі результатів оцінки ефективності бюджетних програм.

Відповідно до Бюджетного кодексу України застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, розпочинається із складання проектів місцевих бюджетів на 2017 рік.

Міністерством фінансів України спільно з Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень розроблено нормативно-правову та методологічну базу для формування і виконання місцевих бюджетів у програмно-цільовому форматі, яка постійно удосконалюється. Проте поряд із проведеними підготовчими заходами щодо використання у бюджетному процесі на місцевому рівні програмно-цільового методу бюджетування, в практичній діяльності розпорядників бюджетних коштів, територіальних органів Міністерства фінансів України спостерігається низка проблем, які потребують розв'язання:

- відсутність досвіду роботи працівників з програмними продуктами АІС «Місцеві бюджети рівня міста, району» та «Єдина інформаційна система управління бюджетом», адаптованих до роботи в умовах запровадження програмно-цільового методу, низький рівень фахової компетентності щодо прийняття рішень у сфері управління бюджетними коштами (зокрема, перехід від «управління витратами бюджету» до «управління результатами від витрачання бюджетних коштів»);

- відсутність за окремими бюджетними програмами для місцевих бюджетів, примірний перелік яких затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.07.2011 р. № 945 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 10.09.2015 р. № 765) [4], визначених мети, завдань, результативних показників, що утруднює складання головними розпорядниками бюджетних коштів бюджетних запитів, а в подальшому – паспортів бюджетних програм, звітів про виконання паспорту бюджетної програми та унеможливорює проведення оцінки ефективності бюджетних програм;

– недосконала система результативних показників бюджетних програм у зв'язку із тим, що окремі з них мають нереалістичний характер, неоднозначні та суперечливі (наприклад, важко дати однозначну оцінку бюджетним програмам за функцією «Охорона здоров'я», для оцінки яких використовується показник ефективності «завантаженість ліжкового фонду», адже з одного боку його збільшення свідчить про підвищення рівня використання ліжкового фонду закладу охорони здоров'я, а з іншого – про зростання рівня захворюваності населення, його госпіталізації та суперечить результативному показнику якості «зниження рівня захворюваності»; для оцінки бюджетних програм за функцією «Державне управління» взагалі не передбачено результативних показників якості; для оцінки окремих бюджетних програм за функцією «Освіта» некоректним є віднесення до показника ефективності такого показника як «діто-дні відвідування», а до показника якості – «кількість днів відвідування» тощо) [3].

З огляду на актуальність євроінтеграційних процесів в Україні, а застосування бюджетування, орієнтованого на результат, є однією із вимог для країн-членів ЄС, та враховуючи окреслені проблеми, які створюють суттєві перешкоди на шляху до реального, а не декларативного запровадження програмно-цільового методу на місцевому рівні, у сучасних умовах доцільно:

1) підвищити фахову компетентність працівників фінансових секторів, служб органів місцевої влади, розпорядників коштів місцевих бюджетів щодо прийняття рішень у сфері бюджетного менеджменту шляхом вивчення зарубіжного досвіду управління результатами від витрачання бюджетних коштів та набуття практичних навиків роботи із програмним забезпеченням;

2) удосконалити переліки бюджетних програм, формулювання їх мети, завдань та результативних показників відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку адміністративних територій.

Література:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Бюджетна система : підручник / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 [1] с.

3. Лободіна З. Проблеми запровадження програмно-цільового методу управління бюджетними коштами на місцевому рівні / З. Лободіна // Збірник наукових праць Других наукових читань пам'яті С. І. Юрія (Тернопіль, 28 листопада 2016 р.). – Тернопіль: ТНЕУ. – 2016. – С. 68–71.

4. Наказ Міністерства фінансів України «Примірний перелік результативних показників бюджетних програм для місцевих бюджетів за видатками, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів» від 27.07.2011 р. № 945 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 10.09.2015 р. № 765) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :